

การบูรณาการในงานสร้างเสริมสุขภาพ

คำว่าบูรณาการ มีการใช้กันอย่างแพร่หลาย บางครั้งสื่อสารกันไม่รู้เรื่อง เพราะเข้าใจกันคนละความหมาย ตามพจนานุกรม ทางสำนักงานราชบัณฑิตยสภากำหนดให้คำนี้มี 2 ความหมาย คือ (1) ทำให้เป็นเนื้อเดียวกัน โดยรวมหรือผสมผสานส่วนต่างๆ เข้าด้วยกัน และ (2) เชื่อมหรือประสานกับสิ่งอื่นหรือหน่วยงานอื่น จะเห็นว่า ความหมายที่ 1 เป็นการมองที่ผลลัพธ์ ส่วนความหมายที่ 2 เป็นการมองที่กระบวนการ หากสื่อไม่ตรงกัน ก็อาจมองคำว่า “บูรณาการ” อย่างสับสน

โดยทั่วไป นักวิชาการมักจะมองคำว่า “บูรณาการ” ตามความหมายที่ 2 คือมองว่า หากจะทำงานที่จำเป็นต้องทำ โดยหลายหน่วยงาน การบูรณาการจะช่วยให้งานประสบความสำเร็จได้ง่ายขึ้น

ศาสตราจารย์ นายแพทย์ประเวศ วะสี เป็นผู้อธิบายงานบูรณาการด้วยแนวคิด “สามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขา” คือมองว่าการเปลี่ยนแปลงที่ยากมีโอกาสสำเร็จได้ หากมีความร่วมมือระหว่าง 3 พลัง คือ (1) พลังวิชาการ เพื่อการสร้างความรู้ (2) พลังประชาสังคม เพื่อการเคลื่อนไหวทางสังคม และ (3) พลังการเมือง ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงกับอำนาจรัฐเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงระบบและเชิงนโยบาย กล่าวโดยสรุป ความหมายทางอ้อมของแนวคิดสามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขา คือ การบูรณาการของ 3 ภาคส่วน หรือ 3 พลังนั่นเอง แต่การมีส่วนร่วมดำเนินการของ 3 พลังก็ไม่ใช่ว่าจะสำเร็จเสมอไป เปรียบเสมือนการยกโต๊ะที่มีน้ำหนักมาก พลังที่อยู่ตรง 3 มุมโต๊ะก็อาจเขยื้อนโต๊ะไม่ได้ ถ้าทั้ง 3 ฝ่ายไม่ได้ออกแรงพร้อมกัน

อย่างไรก็ตาม คำว่า ภาคีที่ทำงานร่วมกันเพื่อขับเคลื่อนงานใดงานหนึ่ง ก็ไม่จำเป็นต้องมี 3 พลังเสมอไป อาจเป็นภาคีประเภทเดียวกัน (เช่น หน่วยงานภาคประชาสังคม หลายๆ ภาคี ร่วมกันขับเคลื่อนงาน) ซึ่งหากเปรียบกับองค์กรใหญ่ อย่างสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ก็อาจหมายถึงการที่ทุกๆ สำนักภายใน สสส. ร่วมกันทำงานใดงานหนึ่ง เพื่อความสำเร็จในการสร้างเสริมสุขภาพแก่ประชาชน

ดังนั้น การบูรณาการงานสร้างเสริมสุขภาพ หากมองเชิงผลลัพธ์ ก็คือการมีสุขภาวะที่มีการผสมผสานหรือเชื่อมโยงองค์ประกอบด้านสุขภาพเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ (ตามปัจจัยเสี่ยงด้านพฤติกรรมหรือสิ่งแวดล้อม) เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีที่สุดในการสร้างสุขภาวะแก่ประชาชน หรือหากมองในเชิงกระบวนการ ก็คือการสร้างให้เกิดกระบวนการทำงานร่วมกันในการออกแบบและขับเคลื่อนงาน เพื่อจัดระบบสุขภาพหรือแก้ไขปัญหาสุขภาพในพื้นที่อย่างมีส่วนร่วม

ประเด็นสำคัญของการบูรณาการเชิงกระบวนการคือการที่ทุกฝ่ายประสานงานหรือทำกิจกรรมร่วมกัน มุ่งสู่จุดหมายเดียวกัน แต่ก็ไม่จำเป็นว่า จะต้องเจอหน้ากัน และทำงานด้วยกัน เพราะแต่ละฝ่ายต่างก็ทำตามบทบาทหน้าที่ของตน แต่ขั้นตอนการดำเนินงานของแต่ละภาคี มีการสอดประสานกันด้วยแผนแม่บทเดียวกัน ทั้งนี้ การบูรณาการอาจมีได้หลายระดับ เช่น ระดับนโยบาย (Health in All Policies) ระดับภาคส่วน ระดับบริการ และระดับชุมชน

โดยสรุป สิ่งที่หลายฝ่ายต้องการเห็นคือการที่ภาคีต่างๆ ร่วมบูรณาการงานเพื่อมุ่งสู่ผลลัพธ์เดียวกัน แต่ไม่จำเป็นว่าการบูรณาการในความหมายของผลลัพธ์ หรือในความหมายเชิงกระบวนการ ความสำเร็จจะไม่ขึ้นกับคำว่า “ให้ความร่วมมือ” ให้เข้ามาช่วยงาน แต่จะเป็นการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ที่ปกติของแต่ละฝ่าย โดยมีกระบวนการผสมผสานแผนงานที่มุ่งสู่ผลลัพธ์เดียวกัน ทั้งนี้ การบูรณาการในงานสร้างเสริมสุขภาพ จึงเป็นงานร่วมที่ต่างคนต่างทำ แต่มุ่งสู่เป้าหมายเดียวกัน คือการเสริมสร้างสุขภาวะของประชาชนอย่างได้ผลและมีความยั่งยืน